

Samenvatting

In dit betoog wordt een aantal centrale vragen rond de strafbare belediging (de artt. 261-270 Sr; art. 137c Sr) beantwoord. In de eerste plaats wordt de vraag naar de inhoud van het begrip opzettelijke belediging aan de hand van de rechtspraak en de literatuur besproken. Uiteraard komen ook de overige delictsbestanddelen aan bod. Een tweede belangrijke vraag is die naar de verhouding tussen de strafbaarheid van de belediging en de vrijheid van meningsuiting. Hierbij staat de bespreking van de Straatsburgse jurisprudentie inzake art. 10 EVRM centraal. Aangezien kennisneming van de rechts- en wetshistorische ontwikkeling van de strafbare belediging voor een goed begrip van de huidige regeling van belang is, besteed ik aan die geschiedenis ruime aandacht.

Het betoog is uit vier delen opgebouwd. In het eerste deel, dat overwegend een beschrijvend karakter heeft, wordt de rechtsgeschiedenis van de strafbare belediging gegeven. In het tweede deel beschrijf en analyseer ik de huidige bepalingen die de belediging strafbaar stellen. In het derde deel komt de verhouding tussen de strafbaarheid van belediging en de vrijheid van meningsuiting aan de orde. In dit deel bespreek ik ook omstandigheden die de belediging straffeloos maken. Het vierde deel is tevens het slothoofdstuk. In dit deel ga ik onder meer in op de kernvragen van dit geschrift: wat is belediging? Welke gedragingen worden door de relevante bepalingen verboden? Wat is de rechtsgrond van de strafbaarstelling van belediging?

Deel I

In dit historische deel ligt de nadruk op de wijze waarop het stelsel van strafbare belediging zich heeft ontwikkeld. Van 1811 tot 1886 gold de Franse Code Pénal als het nationale strafrecht (hoofdstuk 3). De strafbare belediging bestond uit drie kern-bepalingen: laster, hoon en het verbod van scheldwoorden. *Laster* werd in art. 367 CP omschreven als het op of in openbare plaatsen telasteleggen van hetzij strafbare feiten, hetzij feiten die verachting en haat opwekken. Het in art. 375 CP omschreven delict *hoon* verbood het doen van een uitlating die een bepaalde ondeugd of een niet ander geconcretiseerd feit bevatte. Het bezigen van scheldwoorden werd in art. 376 j° art. 471sub 11° CP strafbaar gesteld. De belediging van ambtenaren werd in de CP als zelfstandig delict strafbaar gesteld (de artt. 222 e.v. CP). Ook de belediging van overheidscollectiviteiten werd met de Wet van 16 mei 1829 verboden.

De wetgever van 1881 nam het stelsel van de strafbare belediging uit de Code Pénal niet over, hoewel van een radicale breuk met het stelsel uit de Code Pénal niet bleek (hoofdstuk 4). Hij verdeelde de strafbare belediging in twee vormen: smaad en eenvoudige belediging. De smaad werd gedurende de parlementaire behandeling gesplitst in smaad en smaadschrift. Laster werd als een bijzondere vorm van smaad(schrift) geformuleerd. Van laster was sprake als de smaad tegen beter weten zou zijn gepleegd. Het delict werd gekenmerkt door een ingewikkelde waarheidsregeling. De verdachte kon alleen wegens laster worden veroordeeld indien hij het bewijs van de waarheid van zijn bewering niet kon leveren.

De beledigingsbepalingen na de invoering bleken geen rustig bezit (hoofdstuk 5). In 1934 werd in Titel V, de delicten tegen de openbare orde, de bepaling opgenomen die de uitlating in een beledigende vorm over het openbare gezag, een openbaar lichaam of een openbare instelling verbood (vgl. art. 137a (oud) Sr). Hiermee zou de stelselmatige belediging van de overheid kunnen worden tegengegaan. Door de strafbaarheid te beperken tot de beledigende *vorm* zou de vrijheid van meningsuiting geen geweld worden aangedaan, aldus de wetgever. Kritiek op overheidshandelen bleef, met andere woorden, in beginsel straffeloos.

In 1978 werd de gehele regeling van de strafbare regeling aan een herziening onderworpen. Naar aanleiding van twee spraakmakende arresten inzake de belediging van de bevriende president Johnson, stelde de Commissie Langemeijer voor om die regeling aan te passen. Zo ontwierp zij een aan de eenvoudige belediging toe te voegen exceptie, op grond waarvan de politieke kritiek van straf zou zijn gevrijwaard. De wetgever volgde in grote lijnen de voorstellen van de Commissie Langemeijer.

Na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog en na de koloniale ervaringen werd de gelijkwaardigheid van alle mensen als een mondiaal nastrevenswaardig rechtsbelang beschouwd. Deze erkenning leidde tot het *Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie*. Dit Verdrag legde de aangesloten Staten onder meer de verplichting op om 'het verspreiden van denkbeelden die gegrond zijn op rassuperioriteit of rassenhaat' en het aanzetten tot rassenhaat, te verbieden. Nederland voldeed aan deze verplichting door onder meer in een gewijzigd art. 137c Sr het opzettelijk beledigen van een groep mensen wegens hun ras, godsdienst of levensovertuiging strafbaar te stellen (hoofdstuk 6).

De kern van art. 137c Sr was de opzettelijke belediging *wegens* ras etc. Hiermee werd beoogd te verbieden die uitlating die mensen op grond van bepaalde groepskenmerken zou treffen, aldus de regering. Buiten deze categorie wenste zij kritische opvattingen over dergelijke groepen of over gedragingen door de leden van zo'n groep buiten het bereik van de strafbepalingen te houden. De vraag is of in de rechtspraak dit onderscheid altijd in acht is genomen.

Opmerkelijk was dat de wetgever - na enige discussie in het parlement - de strafbaarstelling in de nieuwe bepaling niet beperkte tot het doen van uitlatingen in een *beledigende vorm*. Daar stond tegenover dat de gronden van belediging nu limitatief in de wet waren opgenomen. Daar hoorde iemands nationaliteit niet bij. Dit werd door een aantal schrijvers niet geheel ten onrechte als een leemte in de wet gezien.

In de tachtiger jaren werd in het kader van de aanscherping van de wetgeving inzake de discriminatie voorstellen gedaan om de beledigingsbepalingen van Titel V Sr te wijzigen. De wijzigingen betroffen met name de uitbreiding van de gronden van belediging: de opzettelijke belediging van een groep mensen wegens hun homo- of heteroseksuele gerichtheid werd strafbaar gesteld.

Deel II

Het tweede gedeelte van dit boek beschrijft en analyseert in zes hoofdstukken de relevante bepalingen inzake belediging. Aan de orde komen achtereenvolgens de artt. 261, 262 en 266 Sr (waarbij tevens art. 137c Sr aan bod komt), art. 267 Sr, art. 268 Sr en art. 270 Sr.

Art. 261 Sr verbiedt smaad en smaadschrift (hoofdstuk 7). Het opzettelijk iemands eer of goede naam aanranden geschiedt door middel van het *aan iemand telasteleggen van een bepaald feit*. Hiermee wordt de rechtspraak over het oude art. 367 Code Pénal gevolgd. In het centrale

bestanddeel het bepaalde feit liggen twee eisen besloten: de eis dat het feit waarvan men iemand beschuldigt een eeraanrandend karakter heeft en de eis van bepaaldheid van dat feit. Eeraanrandend is als iemand een strafbaar feit of een feit dat met de positieve moraal strijdt wordt aangewreven.

De tweede kerneis van art. 261 Sr is dat de beschuldiging een *concrete* en historische gebeurtenis dient te bevatten. De Hoge Raad eist hierbij niet het onderste uit de kan: aan de concreetheid van de beschuldiging stelt hij geen al te hoge eisen. Een algemeenheid of een insinuatie is echter geen *bepaald* feit meer.

De *aanranding* van de eer en de goede naam betekent het maken van een inbreuk op iemands eer en goede naam. Men zou zich kunnen afvragen of in het bestanddeel de wederrechtelijkheid gelezen moet worden. Met Remmelink meen ik dat zulks niet het geval is. Het inkleuren van de het bestanddeel aanranden zou de terecht verworpen *animus iniuriandi* in art. 261 Sr terugbrengen. Bovendien voorziet art. 261 lid 3 Sr in de situatie dat iemand niet zonder redelijk doel smaad pleegt. Daar komt bij dat met de inkleuring de bewijslast van het OM onredelijk verzwaard zou worden.

Uitgangspunt bij de totstandkoming van art. 261 Sr was dat slechts tegen een *natuurlijk persoon* smaad kan worden gepleegd. Een collectiviteit kon in deze visie nooit het slachtoffer van smaad zijn. Recente rechtspraak laat echter beweging zien in het, terecht als achterhaald beschouwde, standpunt dat collectiviteiten niet in hun goede naam kunnen worden gekrenkt. De Hoge Raad hangt thans, zij het niet expliciet, het standpunt aan dat collectiviteiten het slachtoffer van smaad kunnen zijn. In het licht van art. 1 Sr lijkt mij deze opvatting aanvechtbaar: het bestanddeel iemand ziet volgens de westgeschiedenis op een natuurlijk persoon. Naar mijn mening kan de op zich wenselijke uitbreiding van de strafbaarheid alleen door een wetwijziging tot stand worden gebracht.

Smaad eist een *opzettelijke* eeraanranding. Verdedigd wordt dat een specifiek oogmerk om te beledigen niet is vereist. Voortbordurend op Brouns' stelling dat '*opzet zich inhoudelijk differentieert naar gelang het delict waarvan het bestanddeel is*', kan bij het delict smaad, deels op materieel-, deels op procesrechtelijke gronden, worden aangenomen dat het aspect van het *weten* meer accent krijgt dan het wilsaspect. In de rechtspraak blijkt dat de wetenschap van het beledigende karakter veelal voldoende is om het smaad-opzet aan te nemen. Onduidelijk is of voorwaardelijke opzet volstaat.

Het bestanddeel (*met*) *het kennelijke doel van ruchtbaarheid* beoogt de strafbaarheid van smaad in te perken. Men spreekt wel van een bijkomend doel. Dat doel wordt in de rechtspraak niet eng geïnterpreteerd: een wetenschap of een bewustheid dat de uitlating anderen ter ore zal komen is voldoende. *Smaadschrift* eist dat de telastelegging op schrift is gesteld en is verspreid. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de vraag hoe deze strafbaarstelling zich verhoudt tot de moderne gegevenstechnieken waarbij informatie op grote schaal verspreid wordt zonder dat steeds sprake is van de verspreiding van een geschrift. Bepleit wordt wetwijziging waarbij een dergelijke wijze van telasteleggen onder het regime van smaadschrift wordt gebracht.

In hoofdstuk 8 komt art. 262 Sr aan bod. *Laster* is een gekwalificeerde vorm van smaad(schrift). De omstandigheid dat de telastelegging is gedaan terwijl de dader weet dat zij met de waarheid strijdt, is een grond voor strafverzwaring. Art. 262 Sr kent een bijzondere opzetvorm: het delict eist dat de lasteraar *weet dat* het feit met de waarheid strijdt. Omvat dat bestanddeel ook het voorwaardelijke opzet? Gelet op de geschiedenis en op de ratio van het delict, meen ik dat er goede gronden zijn om het voorwaardelijke opzet bij laster uit te sluiten. Het opzet met waarschijnlijkheidsbewustzijn lijkt de ondergrens bij laster te vormen.

Art. 265 Sr is aan laster gekoppeld. Het regelt de bewijskracht van een rechterlijk gewijsde in het geval van vervolging wegens laster. Betwijfeld wordt of dit artikel nog bestaansrecht heeft.

In de hoofdstukken 9 en 10 worden twee strafbaarstellingen besproken die met die van smaad een zekere verwantschap vertonen: de *lasterlijke aanklacht* (art. 268 Sr) en de *smaad tegen een overleden persoon* (art. 270 Sr). Bij de behandeling van art. 268 Sr wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de verhouding met art. 188 Sr en de complicaties die kunnen voortvloeien uit het feit dat voor art. 268 Sr wel, en voor art. 188 Sr geen klacht is vereist.

Art. 270 Sr betreft uitlatingen over een overleden persoon gedaan die, ware die persoon nog in leven, als smaad kunnen worden gekenmerkt. Niet het opzet om de nabestaande te beledigen is vereist, doch het opzet om hem te grieven is voor strafbaarheid nodig. Deze bepaling beschermt eigenlijk de nabestaande tegen gebrek aan een publieke miskenning van de aan hem verschuldigde piëteit. Daarom zou art. 270 Sr niet hebben misstaan bij de delicten die grafschennis en de opgraving van lijken verbieden.

Het delict *eenvoudige belediging* (art. 266 Sr) verbiedt 'elke' opzettelijke belediging (hoofdstuk 11). Het onderscheidt zich van smaad doordat het geen telastelegging van een bepaald feit eist. Het bestanddeel opzettelijke belediging kenmerkt zich door een zekere vaagheid. Uit de jurisprudentie volgt dat vier, ten dele elkaar overlappende, grondtypen van eenvoudige belediging zijn te onderscheiden: (a) scheldwoorden; (b) termen die minachting uitdrukken ('formele' eenvoudige belediging); (c) uitlatingen die iemand in verband brengen met een vaag omschreven gedraging die met de mores strijdt ('materiële' eenvoudige belediging) en tenslotte (d) grievend verwoorde kritiek en andere onnodig kwetsende uitlatingen. Het laatstgenoemde type valt ook onder het regime van art. 137c Sr, dat sterk verwant is aan art. 266 Sr.

Volgens de wet kan men op meerdere wijzen iemand eenvoudig beledigen. Dat kan in het openbaar of in iemands tegenwoordigheid plaatsvinden of door middel van een toegezonden of een aangeboden geschrift. Indien de belediging een vertrouwelijk karakter heeft, is zij niet in het openbaar gedaan. De belediging is in iemands tegenwoordigheid begaan, als zij terstond voor het slachtoffer hoorbaar is. Een samenkomst tussen dader en slachtoffer is niet per se vereist. Toepassing van de moderne gegevenstechnologie lijkt goed ingepast te kunnen worden in deze wijze van eenvoudige belediging.

Met betrekking tot de materieel- en procesrechtelijke verhouding tussen smaad en eenvoudige belediging, wordt aangenomen dat de eenvoudige belediging geen genus van alle strafbare belediging is, dus ook niet van smaad. De *materiële* eenvoudige belediging is ten opzichte van smaad een *minus*. De *formele* eenvoudige belediging is ten opzichte van smaad een *aliud* omdat zij een ander rechtsbelang beschermt. Art. 266 Sr bakent zijn werkingsgebied af door dwingend te bepalen dat het in het geval van de telastelegging van een concreet feit art. 266 Sr geen toepassing vindt. Toch meen ik dat dit onderdeel van art. 266 Sr gerelativeerd kan worden in de gevallen waarin een uitlating zowel smaad als eenvoudige belediging bevat. Art. 266 Sr behoeft dan niet per se te worden uitgeschakeld.

De vrijheidsstraffen genoemd in de artt. 261-266 Sr kunnen met een derde worden verhoogd indien de belediging is aangedaan aan in art. 267 Sr genoemde instellingen en functionarissen (hoofdstuk 12). Belangrijker nog is het feit dat de vervolging van deze belediging niet afhankelijk is van een door het slachtoffer ingediende klacht: het OM kan de belediging van in art. 267 Sr genoemde instellingen en functionarissen ambtshalve vervolgen. Achtereenvolgens gaat het om overheidscollectiviteiten, de ambtenaar gedurende of ter zake de rechtmatige bediening van zijn functie en het staatshoofd of regeringslid van een bevriende staat.

Art. 267 sub 1° Sr beschermt het ordentelijk functioneren van de overheid. De belediging van het *openbaar gezag* is strafbaar indien zij de legitimiteit van dat gezag aantast. Met een *openbaar lichaam* en een *openbare instelling* wordt, anders dan met het gezag, een overheidsorgaan als zodanig bedoeld. In de context van de strafbare belediging onderscheidt een openbaar lichaam zich van een openbare instelling doordat het een verordende bevoegdheid heeft (vgl. hoofdstuk 7, Grondwet). Het orgaan aan welk de feitelijke uitvoering van de overheidstaak is opgedragen kan als openbare instelling worden beschouwd. In dit kader is de vraag van belang of een geprivatiseerde instelling die een overheidstaak uitvoert, haar openbaar karakter in de betekenis van art. 267 sub 1° Sr heeft behouden. Van belang lijkt hierbij te zijn of de overheid al dan geen afstand heeft gedaan van haar taken.

Art. 267 sub 2° Sr beschermt de ambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening. De vraag is daarbij vooral wie als ambtenaar kunnen worden aangemerkt. Op dat punt bepleit ik een niet te extensieve wetsuitleg.

Art. 267 sub 3° Sr berust op de gedachte dat voorkomen moet worden dat internationale betrekkingen nodeloos worden geschaad. Ingegaan wordt op de vraag hoe deze bepaling zich verhoudt tot art. 118 Sr dat de belediging van het staatshoofd, ambtshalve in Nederland verblijvend, strafbaar stelt. Ook wordt de vraag besproken wat onder staatshoofd en onder leden van de regering wordt verstaan.

Processuele perikelen rond de ambtshalve vervolgbare ambtsbelediging kunnen zich in twee situaties voordoen. Op grond van het opportuniteitsbeginsel mag het OM de enkelvoudige beledigingsdelicten telasteleggen, ook al heeft de gekwalificeerde specialis van art. 267 Sr zich voorgedaan. De vraag is dan of een klacht is vereist. Dat is niet het geval. Ook uit omstandigheden, ter zitting gebleken, kan namelijk blijken dat het *geval* van art. 267 Sr zich voor heeft gedaan. Het OM is dan wel ontvankelijk. Van grondslagverlating is geen sprake. De tweede situatie doet zich voor als het wel telastegelegde geval van art. 267 Sr niet te bewijzen is. Afwezigheid van de klacht staat dan aan een veroordeling in de weg.

Deel III

Het derde deel gaat in de op de verhouding tussen de vrijheid van meningsuiting en de strafbare belediging. Begonnen wordt in hoofdstuk 13 met een uiteenzetting van de relevante rechtspraak inzake art. 10 EVRM dat de vrijheid van expressie waarborgt. Daarna worden de excepties besproken die in ons nationale recht tot niet strafbaarheid van smaad, laster en eenvoudige belediging leiden.

Uit de Straatsburgse jurisprudentie blijkt dat het EHRM groot gewicht toekent aan de mogelijkheid van een publiek debat over zaken van algemeen belang. De achterliggende gedachte is dat een dergelijk debat een *conditio sine qua non* is voor de ontwikkeling van een democratische samenleving. Het EHRM stelt zich dan ook op het standpunt dat in een dergelijk debat ruimte moet zijn voor uitlatingen die shockeren en aanstoot geven. Een nationale veroordeling wegens zo'n uitlating frustreert al gauw het debat en daarmee de ontwikkeling van de democratie. De veroordeling is dan derhalve niet noodzakelijk in een democratische samenleving. Dat impliceert dat de ruimte voor een veroordeling op grond van de beledigingsbepalingen onder omstandigheden danig is ingeperkt.

Op nationaal niveau beschrijven de artt. 261 lid 3 en 266 lid 2 Sr de omstandigheden waaronder een uitlating geen smaad of geen eenvoudige belediging oplevert (de hoofdstukken 14-16). Het is mijns inziens verdedigbaar deze excepties niet te zien als bijzondere rechtvaardigingsgronden,

maar als interpretatieve bepalingen die de strafbare belediging nader omlijnen. Daarom kan men deze bepalingen als een kwalificatie-uitsluitingsgrond zien. Ik meen dat zij ook van toepassing zijn op de overige beledigingsdelicten. Recente rechtspraak lijkt die visie te ondersteunen.

Art. 261 lid 3 Sr bepaalt in de eerste plaats dat de smaad die uit noodzakelijke verdediging is gepleegd, tot straffeloosheid leidt. Deze noodzakelijke verdediging heeft ondanks de verwantschap met de noodweerbepaling van art. 41 Sr, een eigen karakter. Waar beide bepalingen op dezelfde ratio berusten, is het verschil dat de noodzakelijke verdediging bij smaad niet wordt begrensd door de in art. 41 Sr wel genoemde (rechts-)belangen. Stoffelijke én ideële eigen en andermans belangen mogen, mits voldaan is aan de eisen van de proportionaliteit en de subsidiariteit, door middel van het plegen van smaad worden verdedigd.

De tweede kwalificatie-uitsluitingsgrond van art. 261 Sr is het te goeder trouw aannemen dat de beschuldiging waar is en de telastelegging in het algemeen belang is gedaan. De vereiste goede trouw dient naar mijn mening op grond van de wetsgeschiedenis en de rechtspraak uitgelegd worden als een objectieve goede trouw: als de pleger van smaad heeft kunnen aannemen dat de beschuldiging waar is en dat het algemeen belang haar eiste, gaat hij vrijuit.

De vraag is wat moet verstaan onder de term algemeen belang in art. 261 lid 3 Sr. Aangenomen mag worden dat van de strafrechter gevraagd wordt het belang van het slachtoffer af te wegen tegen andere belangen. Het is naar mijn mening verdedigbaar het algemeen belang in de betekenis van art. 261 lid 3 Sr in te laten kleuren door de vrijheid van meningsuiting, zoals die door art. 10 EVRM wordt beschermd. Er bestaat dan smaad noch smaadschrift voor zover de dader heeft kunnen aannemen dat hij met het telasteleggen van het bepaalde feit een bijdrage leverde aan het publieke debat. De vereiste goede trouw met betrekking tot het algemeen belang ligt besloten in een verantwoord gebruik van die vrijheid, in het bijzonder in de verplichting tot verificatie van de bronnen waarop men zich baseert en in de verplichting van hoor en wederhoor. Daarbij is de vraag of steeds geëist kan worden, zoals art. 261 lid 3 Sr dat voorschrijft, dat men moet menen dat het openbaar gemaakte feit waar is. Soms zullen ernstige verdenkingen voldoende zijn om de publicatie te rechtvaardigen.

Ook kan de vraag gesteld worden of verwerping van het beroep op het algemeen belang met een verwijzing naar het 'onnodig grievende' of 'onnodig kwetsende' karakter van de uitlating, met art. 10 EVRM is. Als gezegd vraagt het EHRM om ruimte voor uitlatingen die 'offend, shock and disturb'. Ik meen dan ook dat de feitenrechter bij de verwerping van een dergelijk verweer niet zonder meer kan volstaan met een verwijzing naar het 'onnodig grievende' karakter van de uitlating.

Art. 266 lid 2 Sr is in 1978 aan het eerste lid toegevoegd. Het maakt duidelijk dat kritiek op handelingen van personen die openbare ambten vervullen of als behartiger van openbare belangen, niet onder art. 266 Sr valt.

Ook hier is de vraag of de bepaling vanuit het Straatsburgse perspectief niet te beperkt is geformuleerd. Daar komt nog bij dat art. 266 lid 2 Sr, anders dan art. 261 lid 3 Sr, de noodzakelijke verdediging niet als exceptie kent, terwijl daaraan in geval van materiële eenvoudige belediging wel behoefte kan bestaan. Recente rechtspraak lijkt mijn opvatting te steunen dat analoge toepassing van art. 261 lid 3 Sr hier is toegestaan.

Deel IV

In het laatste deel, tevens de slotbeschouwing (hoofdstuk 17), staat de vraag centraal welke rechtsbelangen door de beledigingsbepalingen worden beschermd. In dat kader wordt ingegaan op de vraag welke betekenis in een samenleving toekomt aan iemands eer of goede naam. Dat leidt tot een antropologisch-getinte beschouwing. In oude (kleinschalige) samenlevingen lag de nadruk bij de invulling van het begrip eer op de reputatie. Iemands reputatie te grabbel gooien leidt vanuit dit perspectief gezien tot het verliezen van de eer. Ook wordt gewezen op het feit dat er verband werd gelegd tussen iemands eer en zijn fysieke persoon. Oneervol gedrag werd beschreven in termen van fysieke gebreken of door te verwijzen naar bepaalde fysieke taboes.

Met de verburgerlijking van de samenleving verschoof het accent van het eerbegrip naar de eer als erkenning van de persoon als waardig burger. Deze accentverschuiving impliceerde de erkenning dat ieder mens, ongeacht zijn status of afkomst, over eer beschikt. De juridische betekenis van het eerbegrip kan hieruit afgeleid worden. Men kan spreken van de rechtens beschermde eer als de aanspraak die iedere burger kan maken op de erkenning van zijn zedelijke of morele waardigheid of integriteit. De beledigingsmisdrijven beschermen de morele integriteit. Naar mijn mening valt iemands gevoel voor eigenwaarde of zijn zelfrespect niet onder het rechtens beschermde eerbegrip. Per delict kan een eigen accent worden gelegd. Het beledigingsbegrip bij smaad en laster ziet op iemands reputatie op zedelijk terrein. Het beledigingsbegrip van art. 266 Sr ziet, voor zover het de formele eenvoudige belediging betreft, op de waardigheid die een ieder in het maatschappelijke verkeer toekomt. Miskenning van die waardigheid door bijvoorbeeld scheldwoorden is eenvoudig beledigend. Het kwetsen van iemands gevoelens kan zoals gezegd niet onder dit begrip worden geschaard. Het beledigingsbegrip van art. 137c Sr wijkt in betekenis niet af van dat van art. 266 Sr. Verboden wordt het miskennen van iemands waardigheid op grond van een in die bepaling limitatief genoemd groepskenmerk. Overigens vraag ik mij af of in recente rechtspraak over art. 137c Sr het verschil tussen kwetsen en beledigen voldoende in het oog wordt gehouden.

Aan de wenselijkheid van strafbaarstelling van belediging behoeft niet getwijfeld te worden. Het gevaar dat de belediging in het leven roept is gelegen in het verlies van status. Iemands positie in de samenleving is nauw verbonden met zijn reputatie en met de erkenning van zijn gelijkwaardigheid als individu. Miskenning van die gelijkwaardigheid opent de weg naar een verdere aantasting van zijn persoon en zijn positie. Wat met belediging begint, kan eindigen in mishandeling en genocide.